

P 1030 (2)

OSZK HÍRADÓ

XXX. évfolyam
1987.

3-4. szám

1988 -UI- 27

*Országos
Könyvtár
Híradója*

TARTALOM

KRÓNIKA

- 43 Személyi hírek és változások
- 44 Nagy Károly (1904-1987) (Milhoffer Alajos)
- 45 Kitüntetések

MUNKÁNKRÓL, KÉRDÉSEINKRŐL

- 49 A Magyarságkutató csoport archivumáról (Dippold Péter)
- 51 Sokszorosító üzem új gépe: Soft 3101 elektronikus címíró berendezés

KIÁLLÍTÁS

- 52 Egy könyvkötésművészeti kiállításról, ami két kiállítás volt (Kastaly Beatrix)

MÚLTUNK, ÖRÖKSÉGÜNK

- 56 Ötven éve jelent meg "Az új könyvek könyve" (Batári Gyula)

MUNKATÁRSAINKRÓL

- 58 Születésnap-i köszöntés [dr. Paulinyi Oszkárné/ (Beöthyne Kozocsa Ildikó)

SAJTÓFIGYELŐ

- 60 „Új műszerközpontok alakultak” (Népszabadság, 1987. ápr. 15.)
- 60 „Párkainé Eckhardt Mária” Magyar Nemzet, 1987. ápr. 11.
- 61 „Könyvtártakarító-bemutató” (Népszava, ápr. 11.)

KÖNYVTÁRUNK ÉLETÉRŐL

- 63 Az OSZK Énekkarának munkaterve 1987-re (Párkainé Eckhardt Mária)
- 64 A könyvtár Szakszervezeti Bizottságának 1987-es munkaprogramja (Karácsonyi Rózsa)
- 65 Az OSZK SZB-nak 1987-es költségvetése (Karakas Péterné)

IFJÚSÁGI FÓRUM

- 67 Az OSZK Szakszervezeti Ifjúsági Tagozata (Szemesi Rózsa)

SZERKESZTŐSÉGI ROVAT

- 70 Az ex librisről (Batári Gyula)

OSZK HÍRADÓ

Az Országos Széchényi Könyvtár
MSZMP alapszervezetének,
Szakszervezeti Bizottságának,
és KISZ alapszervezetének lapja

XXX. évfolyam 3-4. sz. - 1987.

Szerkesztik:

Batári Gyula (felelős szerkesztő)
Belitska-Scholtz Hedvig
Borsányi Zsuzsanna
Borány Tamás (műszaki szerkesztő)
Gerő Zsoltné
Juhász Lászlóné (a szerkesztő
bizottság elnöke)
Karácsonyi Rózsa
Maróti Ádám
Nagy Zoltán
Rosta Lajosné
Rózsa Mária
Somkuti Gabriella

A szerkesztőség címe:

Budapest, I., Budavári Palota F. ép.
Postacím: 1827 Budapest
Telefon: 567-485

Felelős kiadó:

az Országos Széchényi Könyvtár
Szakszervezeti Bizottságának titkára

Előfizethető a szakszervezeti bizal-
mknál, külső előfizetőknek a Kiad-
ványtárnál. Egyes számok a Kiadvány-
tárban megvásárolhatók.
(OSZK kiadványtára: Bp. I., Budavári
Palota F. ép. Postacím: 1827 Buda-
pest)

Készült az ACSI Sokszorosító üzemé-
ben 520 példányban, 4,0 A/5 ív terje-
delemben. Budapest VIII. Rigó u. 3.
Felelős vezető: Horváth Lászlóné

Címlapkép: Pancso Kulekov metszete

ISSN 0324-2064

KRÓNIKA

SZEMÉLYI HIREK ÉS VÁLTOZÁSOK

március-április

Uj dolgozóink

Bihari Ildikó szakalk. III. Repertórium Szerk., Erdélyi Lujza szakalk. IV. Olvasószolgálat, Gadó Éva ügyviteli II. Főigazgatóság, Hegedüs Krisztina bm. I. Raktári oszt., Jenei Marianna bm. I. Raktári oszt., Kozáry Zsolt bm. I. Raktári oszt., Körmendy Mária szakalk. IV. Repertórium Szerk., Lőrincz B. Csaba szakalk. IV. Könyvtárközi Kölcsönzés, Lukács György bm. I. Raktári oszt., Pálfay Gellért bm. I. Raktári oszt., Seres Tibor műhelyvezető Katalógizáló oszt., Takács György szakm. II. Sokszorosító Üzem, Tassi Judit szakalk. IV. Gyarapítási oszt., Tóth József bm. I. Raktári oszt., Tóth Zsuzsanna szakm. II. Hírlapállományvédelmi, Urge György szakalk. I. Gyarapítási oszt.

Nyugdíjazás

Dr. Debulay Imréné műhelyvez., Révai Zsuzsanna szakalk.IV., Rom Lajos szakalk.I.

Áthelyezés

Barsin József ügyviteli II. MTA Irodalomtud. Int., Gémes Józsefné szakalk. IV. KSH, Kósa Erzsébet szakm. II. Lapkiadó Váll., Parragi Márta szakalk. IV. Oktatókutató Intézet, Szöllősy Éva fm. MTI, Varga Katalin szakalk. IV. Petőfi Irodalmi Múzeum

Munkaviszony megszűnt

Balla Máté szakalk. IV., Berkes Rita szakm. II., Bolyki László bm. I., Boór Zoltán bm. II., Korányi Tamás bm. I., Lőrinczné Juhász Márta szakalk. II., dr. Németh László szakalk. IV., Szekfü Györgyné bm. II.

NAGY KÁROLY

/1904-1987/

Az Országos Széchényi Könyvtár, a magyar nemzeti könyvtár intézményét képviseljük most, amikor eljöttünk szülőfaludba Kállóra és elhoztuk magunkkal annak a már oly kevés számú kollégádnak szeretetét, tiszteletét, akik még ismertek, s akik még meleg szívvel emlékezhetnek Rád ebben a fájó pillanatban.

Eljöttünk, hogy elkísérjünk utolsó utadon, hogy meggyujthassuk a méltó emlékezés gyertyáját koporsód előtt. - A szégyen és a büszkeség érzelmei hatnak át. A rohanó idő, a felgyorsult élet, a hajszás mindennapok okozói annak, hogy közel másfél évtizeddel ezelőtti nyugdíjba vonulásod óta, alig tartottunk egymással kapcsolatot. Ám a feszítetten dolgozó hétköznapiak sem akadályozhatták meg a gyakori Reád-émlékezést. Igaz szívemre mondom, hányszor, de hányszor emlegettünk, idéztük föl kedves, okos, szorgalmas egyéniségedet egy-egy meghittebb munkatársi-baráti beszélgetésünkön. Markáns egyéniséged, jellemzilárd karaktered át- meg átszőtték egész környezetet. Kezed munkája mindenhol maradandót alkotott. A páratlan muzeális értékű hirlaptári gyűjtemény máig fennmaradását a Te gondos kezelésednek is köszönheti, a Te általad elkészített és zsinegelt, kezed írásával jelzett állományt védő tékákat őrzik ma is ezrével a csupán egyetlen példányban létező, becses kultúrtörténeti értékű magyar periodikákat.

Mint mives asztalos, még a Múzeum épületében az általad készített fapalcokkal, álványokkal fél évszázadra mentetted meg a könyvtár hirlapgyűjteményét a pusztulástól. Számos, vagy számtalan kollégád értékes butorai is őrzik gondos kezed munkáját, hisz ezen a téren is annyiunknak segítettél. Husz éve már annak, hogy a Könyvtár szakszervezete próbálkozott Dunaharaszti egy horgásztanya létrehozásával. Kell-e mondanom, hogy Tőled kaptuk a legérdemibb önzetlen segítséget? Már jól a hatvanon túl, szívós ügyességgel, a fiatalokat lepipáló mozgékonyasággal ácsoltad a kalyiba tetőszerkezetét.

A munka volt éltető elemed. Dolgoztál nap mint nap, látástól vakulásig. És mennyi életbölcsessel viselted az élet terheit! De jó volt a társaságodban lenni! Minden szavad aranyat ért. Gazdag élettapasztalatod, okos meglátásaid, észrevételeid, soha nem palástolt véleményed szinte filozofikus mélységekről tanuskodtak. Messze átlagon felülien értékes és igaz ember voltál, akít idősek és fiatalok, tudósok és kétkézi munkások egyaránt nagyra becsülték. Alacsony, vézna, törékeny alkatu embernek látszottál, de szívósságod, akaratod, tudatos emberséged mégis kimagaslóvá tett az emberek között. Rád fel kellett nézni!

Most mélyen lehajtjuk fejünket a lelkünkben még élő, emberi nagyságod felett. Most is számitunk elnéző és megbocsájtó gesztusodra: segítsd elő hátrahagyott hozzátartozóid lelki békéjét és nyugalmaát úgy és annyira, ahogy és amennyire mi kívánjuk magunknak az emberibb életet, és kívánjuk azt, hogy maradjon emléked szívünkben örök.

1987. márc. 14.

Milhoffer Alajos

/Elhangzott a temetésén./

Hazánk felszabadulásának 42. évfordulója alkalmából eredményes tevékenységük elismeréseként a művelődési miniszter

Szocialista Kulturáért kitüntető jelvényt adományozott

BEÖTHY BERTALANNÉ KOZOCSA ILDIKÓNAK,

DR. DEBULAY IMRÉNÉNEK,

NAGY LAJOSNÉNAK,

VIZSOLYI GYULÁNÉNAK.

A művelődési miniszter Kiváló Munkáért kitüntető jelvényt adományozott

ILLY LÁSZLÓNÉNAK,

MURÁNYI MIHÁLYNÉNAK,

PAPP ZSUZSANNÁNAK,

TAKÁCS JÁNOSNÉNAK.

A művelődési miniszter Dicséretben részesítette

DOMONYI JÁNOST

és

DR. ELEKES PÉTERT

A Magyar Népköztársaság belügyminisztere hazánk felszabadulásának 42. évfordulója alkalmából a rendőri munka segítése terén kifejtett eredményes tevékenység elismeréseként a Közbiztonsági Érem arany fokozatával tüntette ki

JANKOVICS LAJOS elvtársat, az OSZK váltásparancsnokát.

A Művelődési Minisztérium Polgári Fegyveres Őrség Központi Irányító Parancsnoka a társadalmi tulajdon védelmében huzamosabb időn át kifejtett eredményes munkája elismeréseként Kiváló Polgári Fegyveres Őr jelvényt adományozott

KÁLMÁN GÁBOR polgári fegyveres őrnek,

Kiváló Polgári Fegyveres Őr oklevelet adományozott

STEFUSKA SÁNDOR polgári fegyveres őrnek.

A Tudományos Bizottság véleménye alapján a könyvtár vezetősége a Keresztury pályázatra beérkezett pályaművek közül két művet tartott I. díjra érdemesnek, és ezekhez egyenként 15.000 Ft jutalmat állapított meg.

I. díjat kapott

POJJÁKNÉ DR. VÁSÁRHELYI JUDIT

Eszmei áramlatok és politika Szenci Molnár Albert életművében c. munkájáért,
és

NAGY LÁSZLÓ

Irodalom- és tudományszervezési törekvések a 18. századi Magyarországon c. munkájáért.

II. díjat és 7000 Ft jutalmat kapott

SZABÓ GÉZA

Gyarmati Balassi Bálint énekei c. munkája,

UNGVÁRY RUDOLF

A dokumentációs célú adatbáziskezelő rendszer c. munkája

és

SÁRKÁNY MIHÁLYNÉ SÜVEGH VERONIKA

A magyar rászedett ördög mesék típusai c. munkája.

III. díjban és 4000 Ft jutalomban részesült

DR. TÓTH ÁRPÁD

Magyarország és Erdély uniójának ideológiája a reformkori sajtóban c. munkájáért,

MONOSTORY ISTVÁNNÉ SZERŐCZEI KLÁRA

Az ihlettől a versig c. munkájáért

és

VIDRA SZABÓ FERENC

A kulturális szocializáció c. munkájáért.

FÁBRY GYÖRGYNEK, az Országos Széchényi Könyvtár nyugalmazott gazdasági igazgatójának jelentős tevékenysége elismeréseként a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Munka Érdemrend ezüst fokozatát adományozta.

Az Országos Széchényi Könyvtár Énekkarának vezetője

PÁRKAINÉ ECKHARDT MÁRIA

a magyar zenei életben kifejtett eredményes tevékenységéért

Erkel Ferenc díjat kapott.

LŐRINCZI EDIT, a KÖZTI belsőépítésze

Munkácsy Mihály-díjban részesült.

Az Országos Széchényi Könyvtár párt, szakszervezeti és KISZ vezetősége társadalmi munkájáért jutalmazta

BENKÓCZY GÁBORT,
DÁNYI ÉVÁT,
DSUBÁK LÁSZLÓNÉT,
FALVAINÉ SZABÓ EDITET,
DR. GERŐ ZSOLTNÉT,
JANKOVICS LAJOST,
JENEI ILDIKÓT,
JUHÁSZ LÁSZLÓNÉT,
KARÁCSONYI RÓZSÁT,
KERTÉSZ GYULÁT,
KISS GÁBORT,
KOVÁCS LÁSZLÓNÉT,
KUN LÁSZLÓT,
LUKÁCSI TIBORT,
MILHOFFER ALAJOST,
MURÁNYI MIHÁLYNÉT,
DR. NAGY LAJOST,
PAPP ZSUZSANNÁT,
RÁKÓCZY CSABÁNÉT,
DR. ROZGONYI TAMÁSNÉT,
SZELESI RÓZSÁT,
SZILÁGYI JÓZSEFET,
ZSÉLI LÁSZLÓNÉT.

A törzsgárda tagság 1. fokozatát érte el, és 1000 Ft jutalomban részesült

BENKŐ JÓZSEF,
BOLDIZSÁR EMIL,
ERTEL GÉZÁNÉ,
FALVAINÉ SZABÓ EDIT,
DR. FÜLEP KATALIN,
FEIMER ÁGNES,
FRANK ÁGNES,
DR. GRÓH GÁSPÁRNÉ,
HEGYKÖZI ILONA,
JÁRVÁS ANDRÁSNÉ,
JUHÁSZ KATALIN,
KÖKKÖSSY GABRIELLA,
KOVÁCS LÁSZLÓNÉ,
LÁZÁR ISTVÁNNÉ,
KISFALUDY GYÖRGYI,

LAKATOS ANDRÁS,
MOHR KÁLMÁN,
MÜLLER RODICA,
MARÓTI ÁDÁM,
ORDÓDY MÁRIA,
DR. PAVERCSIK ILONA,
PATAKI GÁBOR,
RÉVAI ZSUZSANNA,
PIFKÓNE RÁCZ ÁGNES,
DR. RÉTI LÁSZLÓNE,
VIDOVSKY FERENCNE,
ZSEMBE Y ANNA.

A törzsgárda tagság II. fokozatát érte el, és 2000 Ft jutalomban részesült

DR. BECK IVÁNNÉ,
CZIGLER MÁRIA,
MIRKI ERZSÉBET.

A törzsgárda tagság III. fokozatát érte el, és 3000 Ft jutalomban részesült

HÖRÖMPÜLY ANDRÁSNÉ,
LOSONCI ANDRÁSNÉ,
NEMERE ZOLTÁNNÉ,
PALOTÁS ENDRÉNE,
DR. TÓTH LAJOS.

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRŐL

A MAGYARSÁGKUTATÓ CSOPORT ARCHIVUMÁRÓL

A Magyarágkutató Csoportot a művelődési miniszter létesítette 1882/1985. 1. számú rendeletével.

A rendelet a kutatócsoport feladatainak részeként tüntette fel egy "forrásokon alapuló adatbank" létesítését, amelynek teljesítése - természetesen a kutatókkal szoros együttműködve - elsősorban az archivum munkatársaira hárul.

A kutatócsoport archivumának - mint általában minden gyűjteménynek - kettős feladatot kell ellátnia. Egyrészt gyűjtenie kell a profiljába tartozó dokumentumokat, másrészt azokról - szerencsésebb esetben nemcsak a saját állományában lévőkrol - tájékoztatnia kell potenciális felhasználóit.

Mivel a Magyarágkutató Csoport helyileg és vezetője személyében is szorosán kötődik az OSZK-hoz, joggal merülhet fel a kérdés: a nemzeti könyvtáron belül van-e létjogosultsága egy olyan önálló gyűjteménynek, amelynek profilja több ponton egybeesik az OSZK gyűjtési területével? Nos, a válasz számunkra, akik a kutatócsoportban dolgozunk, egyértelműen: igen. Ezt azonban meg kell magyaráznunk, hiszen aki nem ismeri munkánkat, céljainkat, igen könnyen e felelet ellenkezőjét is adhatja.

Lássuk tehát, mivel is foglalkozik, hogyan épül fel a kutatócsoport archivuma?

Az archivum munkatársainak száma jelenleg 2 fő. Munkájukat állandó jelleggel részfoglalkozásu, szerződéssel alkalmazott kollégák segítik.

Az archivum állománya dokumentumtipusok szerint jelenleg három részre osztható:

1. Kézikönyvtári szinten gyűjtjük azokat az alapkönyveket, amelyek a határokon túl élő magyarsággal foglalkoznak, ill. a legfontosabb kézikönyveket, szótárakat, lexikonokat.

Egy olyan témára orientált kézikönyvtár megteremtése a célunk, amely a lehető legteljesebb mértékben segíti a kutatókat.

2. Folyóiratállományunknak szintén a tájékozódást kell segítenie: az archivumban naprakészen megtalálhatók a legfontosabb magyar napilapok, társadalomtudományi és irodalmi folyóiratok, ezen kívül néhány - kifejezetten a nemzetiségi kérdéssel, ill. a közép-kelet-európai régióval foglalkozó - külföldi folyóirat is.

3. Az archivum állományának legfontosabb részét a birtokunkban lévő kéziratok /gépiratok/ alkotják, amelyek a külföldön élő magyarság életének valamely területét dolgozzák fel. Ezek a kéziratok /többnyire tanulmányok/ nem kerültek kiadásra, szakmai értékük azonban igen jelentős. Kutatásuk írásbeli igazgatói engedélyhez kötött.

Ezzel a sommás felsorolással tulajdonképpen már végére is értünk a gyűjtemény jellemzésének, amely még kiegészül egy leltározatlan állományrészszel: a magyarországi sajtóból válogatott sajtókivágatgyűjteménnyel, ill. a külföldi kurrens szakirodalomról készült cikkmásolatok kollektívájával. Jelen helyzetünkben az utóbbi dokumentumok gyűjtése szempontjából meg kell elégednünk a kurrens irodalom figyelésével, a későbbiekben talán lehetőségünk adódik retrospektív áttekintésre is. A külföldi szakirodalom figyelemmel kísérésében nagy segítségünkre van az egyes nagykönyvtárakban működő adatbázisok témafigyelő szolgáltatásainak megrendelése. A Hungarika Információ céduláinak átvizsgálása mellett - amely számunkra a legtöbb releváns információt adja - megrendeltük az Országgyűlési Könyvtár, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és a KSH Központi Könyvtárának témafigyelő szolgáltatását is.

Talán a fentiekből is kitűnik, hogy az archivum gyűjtési téren nem törekszik - nem is törekedhet - a hagyományos módszerek alapján felépülő könyvtár vagy levéltár státuszára, célunk sokkal inkább egy szűkebb, témára orientált, mozgékony és az információkról gyorsan tájékoztató bázis megteremtése.

Ezzel el is értünk következő feladatunk, a tájékoztatás kérdéséhez. Ebből a szempontból két részre kell osztanunk tevékenységünket: a szakirodalmi tájékoztatásra /amely a témához kapcsolódó kiadott /és kiadatlan/ közleményeket dolgozza fel és sugározza szét felhasználóihoz/, illetve egy faktografikus adatokon alapuló adatbázis létesítésére. A szakirodalmi adatbázis esetében szerencsés helyzetben vagyunk, hiszen az OSZK több kiadványának és szolgáltatásának tapasztalatai rendelkezésünkre állnak. Szempontjaink egyeztetése után csatlakoznunk kell az itt folyó feldolgozási munkálatokhoz.

Nehezebbnek tűnik a faktografikus adatokon alapuló adatbázis megvalósítása, legalábbis most, a kezdeti időszakban. Meglehetősen széles körű és időigényes előmunkálatokat kell végeznünk a leendő adatbázis optimális működése érdekében: pl. fel kell mérni a rendelkezésünkre álló statisztikai adatokat - hogy ez alapján dolgozhassuk ki szempontjainkat, a történelem folyamán többször változott helyneveket egységesíteniük kell - és most csak néhány problémát említettem, szándékosan mellőzve a még szintén tisztázatlan gazdasági jellegű kérdéseket.

Dióhéjban ennyit az archivum feladatairól és céljairól. E rövidre szabott, vázlatos ismertető remélhetőleg elősegíti a Magyarságkutató Csoport munkájának jobb megismerését.

Díppold Péter

Sokszorosító üzem új gépe:
SOFT 3101 elektronikus címítő berendezés

A gép működésének alapelve a margarétatárcsás írógéphez hasonló. Egy 182 mm átmérőjű PVC korongon kidomborodnak a betűk oldalfordított képei. A betű egy 13 mm széles papírszalagra nyomtatódik, festékszalagon keresztül. A szöveg leírása és a vezérlés írógép billentyűzetről történik. A tárcsák cserélhetők, a betű típusát és nagyságát optikai jeleiről ismeri fel a gép.

A alábbi betűtípus és nagyság a jelenlegi választékunk:

abcdefghijklh ABCDEFGHI	Helvetica 8, 10, 12, 18, 24, 36 pont
abcdefghijklh ABCDEFGHI	Helvetica Medium 10, 14, 24 pont
<i>abcdefghijklm ABCDEFGHIJK</i>	Helvetica Italic 18 pont
abcdefghijklh ABCDEFGHIJK	Helvetica Black Condensed 24 pont
abcdefghijklh ABCDEGH	Eurostile 18 pont
abcdefghijklh ABCDEFGHI	Times Roman 18, 24, 36 pont
<i>abcdefghijklh ABCDEFGH</i>	Times Italic 24 pont
<i>abcdefghijklh ABCDEFGHIJKL</i>	Flash 24 pont
<i>abcdefghijklh ABCDEFGH</i>	ITC Zapf Chancery Medium It. 24 pont
abcdefghijklh ABCDEFGHIJ	Optima 24 pont

Számos ékezet "repülő" ékezet formájában található meg a betűtárcsán. /A magyar ékezetes betűk közül az Ő, Ű esetében kézzel kell az ékezetet pótolni./ A betűk közötti távolság változtatható, ritkítható, szűkíthető. Gépünknek 100 karakter tárolására szolgáló memóriája van, a memóriában lehetséges a szövegjavítás, törlés, beszúrás.

A nyomathordozó papír vagy filmszalag öntapadó, ami a montírozást megkönnyíti. Hátránya a felhasznált anyag drágasága, a külső nyomdához hasonló áron állítjuk elő a címszedést. Előnye a hihetetlen gyorsasága, kis mérete és, hogy nem kell külső erőt igénybe venni a címszedéshez.

Az OSZK-ban az ajtók melletti névtáblák szedése a fenti berendezéssel történt.

B.T.

KIÁLLÍTÁS

Egy könyvkötésművészeti kiállításról, ami két kiállítás volt...

1986 december 15. és 1987 február 14. között láthatták az érdeklődők az Országos Széchényi Könyvtár kiállító termeiben a "Művészi könyvkötések régen és ma" címmel, több mint ezer év művészi díszítésű könyvkötéseiből és egy Hollandiában élő magyar, Szirmai János művészien tervezett és - saját kezűleg - kivitelezett, modern, könyvkötéseiből rendezett bemutatókat. A történeti kötések kiállításának rendezésére az OSZK Dr. Rozsondai Marianne-t, az MTA Könyvtár főmunkatársát kérte föl, aki a könyvkötés művészet kutatójaként a felkérésnek kiváló szakértelemmel, kutatómunkájának eredményeit felhasználva tett eleget.

December 15-én, a megnyitó előtt Szirmai János - az OSZK valamint a Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesület Restaurátor Szakosztályának felkérésére - nagy érdeklődést kiváltó előadást tartott, "Könyvkötés: mesterség vagy művészet?" címmel.

A kiállítást Pusztai Ferenc művelődési miniszterhelyettes nyitotta meg. A kiállítás katalógusának bevezetőjéből idézve: "A kiállításnak kettős célja van. Az egyik, hogy nagy vonalakban bemutassa az elmúlt korok díszes kötéseinek stílusfejlődését, a művészeti stíluskorszakok egymásutánjában... másik célja, és ez talán a fontosabb, ötven mai értelemben vett művészi kötés bemutatása... Modern kötések, méghozzá a szó legszorosabb értelmében vett művészi kötések a magyar közönség itthon most láthat először. E kötések mind egyedi kézi kötések" /Rozsondai Marianne - Szirmai János/.

Az első két teremben kiállított 135 történeti kötetet az ország több jelentős állami és egyházi könyvtárából valamint három muzeumból kölcsönöztük, de a lipcsei Deutsche Bücherei Buch- und Schriftmuseum-a is hozzájárult a kiállításához négy könyv kölcsönzésével. A történeti összeállítás is a művészi szempontot helyezte előtérbe, tehát a látványt és a szépséget, és nem azt, hogy minden kor használati, mindennapi könyvét és kötését is bemutassa.

A történeti kötések sora két, a 10. és a 12. századból származó elefántcsont kötet-tábla középdiszével és egy, a 19. századból való elefántcsont kötésű könyvvel kezdődött. Korai ötvöskötések híján a 17-18. században készült, ezüst borítású vagy ezüst veretekkel, illetve csatokkal ellátott bőr- és textilkötéseket valamint 14-16. századi, Buda környéki ásatásokból előkerült könyvkötés vereteket, csatokat és könyvkötő szerszámokat lehetett a következő tárlókban látni. Magyar gyűjteményből román kori kötés nem volt bemutatható, így a sort a gótikus kötések folytatták, Kiemelve - elkülönítve - lehetett ismerkedni egy különleges diszitési technikával, a bőrmetszéssel, amit főleg a gótikus stílus korában alkalmaztak. Két 13. századi, sienai, bőrbevonat nélküli fatáblát, un. Biccherna táblát is bemutatott a kiállítás. Ezek a táblák számadáskönyveket borítottak, és a fatáblára temperával ráfestették azt a személyt, aki a számadáskönyvet kezelte. A Biccherna táblákat az egyesbélyegzőkkel diszített, különböző országokban készült gótikus kötések követték a kiállításon. Ezek a kötések pergamen- és papír-kódexeket, ősnymtatványokat, esetleg még 16. századi nyomtatványokat is borítanak.

Míg a gótikus kötéseknek nem volt "nemzeti" jellege, a reneszánsz stílus már területileg elhatárolható formákban jelenik meg a könyvkötéseken is. Így bemutathatók és jól megkülönböztethetők voltak a magyarországi reneszánsz kötések - köztük külön, kiemelkedő csoportot képezve, a korvinák -, az itáliai, a francia, a spanyol, a flamand, a cseh /vagy lengyel/ és a német reneszánsz kötések képviselői. Az európai kötések mellett, eltérő kötésszerkezetükkel, feltűntek a keleti /török és perzsa/ és az un. alla greca kötések. A reneszánsz kötéstdiszítésnek egyik, Hollandiában, Németországban, de különösen Erdélyben igen népszerűvé váló motívuma a 17. században divatos un. legyezőminta, melynek alkalmazására néhány igen szép példát láthattunk. Egyes erdélyi legyeződíszes kötéseken a legyeződísz mellett feltűnik a jellegzetesen magyaros madárka, tulipán és gránátvirág motívum is. Néhány Hollandiában készült, a barokk stílus jellegzetes jegyeit hordozó kötés bemutatása után a kiállításon a magyarországi barokk virágkorát reprezentáló nagyszombati aranyozott bőrkötésekkel és a Hollandiából, Németországból származó, de Debrecenben különleges népszerűséget elért festett és aranyozott pergamenkötésekkel találkozhattunk. Míg Debrecenben a népi barokkot jelentő festett pergamenkötések készültek száz éven át, a 19. század közepéig, Nyugat-Magyarországon és Magyarországtól nyugatra a rokokó és klasszicista stílus honosodott meg a könyveken is. A festett pergamenkötések után Debrecenben, a lányok, asszonyok körében divatba jött a gyönggyel himzett textilkötésű énekeskönyvek használata; ezekből is láthattunk néhányat. A 19. század második felére jellemző művészi megtorpanás, utkeresés a könyvkötések diszítésében is jelentkezett. Felelevenítették a régi - gótikus, reneszánsz - stílusokat, másolták a régi mestereket, például Grolier-t, Maiolit. Néhány példát erre a korszakra is láthattunk. A 20. századi kötésművészetet, sajnos, igen kevés könyv és csak nagyon hiányosan reprezentálhatta, mivel a jelentős francia és angol iparművészek munkáiból magyar gyűjtemények nem vásároltak.

A történeti kötéskiállítás befejezéseként híres emberek könyveit láthattuk, melyeknek kötésén a tulajdonoshoz tartozás különböző módokon /lánc, szuperexlibrisz, cimer, ex-libris/ megjelent. Itt találkozhattunk - többek között - Oláh Miklós, Bocskai István, XIV. Lajos, Illésházi György, Teleki Sámuel, Széchenyi István egy-egy könyvével.

Míg a reneszánsztól a 20. századig a kötőművészet a kötésnek - a mindenkori korstílusnak megfelelő -, a könyv tartalmától a legtöbb esetben nem függő díszítését jelentette, a mai művészi könyvkötésnek a tartalommal való kapcsolata az egyik leglényegesebb követelménye és jellemzője. Ez, a valójában művészi alkotásnak tekinthető könyvkötés a század első évtizedeiben jelent meg, és alapja részben a kézműves könyvkötés újraélesztése volt. Az ekkor alapított iparművészeti iskolákban az iparművészek különböző tárgyakat, így könyvkötéseket is terveztek az akkori stílusnak, a szecesszióknak megfelelően. Ekkor alakult ki, és fenn is maradt a sokoldalú tervezőművész új típusa, akinek elképzeléseit - Franciaországban legalábbis - a kézműves iparos valósította meg. A könyv műtárggyá válását segítette elő az is, hogy a 19. század végén sok művész lázadt az addig szentnek tartott eszmék és formák ellen. A lázadás a műalkotáshoz felhasználható anyagok és a műalkotás fogalmának kiterjesztése irányában is hatott, amennyiben "nemcsak egy festmény vagy szobor, hanem mindenféle más tárgy is a művész jogos megnyilvánulási lehetősége lett, és ennek a felismerésnek köszönhető, hogy napjainkban már a kerámia,- porcelán,- üveg,- textil- vagy fatárgyak vitathatatlanul a mai művészet egyenrangú ágai." /Szirmai János: "Körünk könyvkötőművészete történeti megvilágításban". Magyar Könyvszemle. 1985. I./

A mai művészi könyvkötés tartalmilag, tipográfiai, papíri és illusztrációs tekintetben egyaránt értékes, igényes, gyakran bibliofil kiadványok számára, egyedileg tervezett és egyszeri kivitelezéssel előállított kötés, aminek anyagai, szerkezete és díszítése teljes egységet alkot, és a könyv tartalmával van különböző módon kapcsolatban. Ez a kapcsolat az illető könyvet ismerők számára általában felismerhető, bár többnyire nem direkt, didaktikus.

Szirmai János nem a francia, inkább az angol típusú könyvkötőművészek, a tervező könyvkötők közé tartozik, aki saját tervei alapján, a könyvkötőtechnika legjobb történeti hagyományainak tökéletes ismeretében, de a tervei megvalósításához szükséges módon újítva azokon, sajátkezűleg készíti el a kötések, rendkívül magas technikai színvonalon. Tervei az irodalmi művek mély megértését, a velük való azonosulást, érzékeny reakciókat és gazdag fantáziáról tanuskodó asszociációkat tükröznek. A kötésekhez a klasszikus könyvkötő anyagokon - bőr, pergamen, papír - kívül új anyagot, a plexit és ahhoz kidolgozott új technikát is felhasznált Szirmai János. A könyv tartalmára utaló, a kötésen megjelenő "díszítés" technikailag igen változatos: bőrmetszés, bőrrátét, intarzia, arany-nyomás, vaknyomás, pergamendomborítás, fémrátét, különböző színű bőrpácok valamint a kézínyomással, akvarellal, márványozással és batiktechnikával festett papírok járulnak hozzá a gondolatok és érzelmek, hangulatok kifejezéséhez. A festetlen metszések mellett gyakoriak a könyv előzékekkel összhangzó, festett metszések és szívesen alkalmazza az aranymetszést is. Azt már talán fölösleges is elmondani, hogy a könyvek kötéséhez használt minden anyag tökéletes harmóniában van.

A kiállítás vendégkönyvébe tett bejegyzések alapján megállapítható, hogy a látogatók között a könyvszerető nagyközönségen kívül könyvtárosok, irodalomtanárok, nyomdászok és könyvkötők valamint nyomdász- és könyvkötő tanulók voltak szép számmal. Véleményük érdekes kettősséget tükröz, ami kifejezi a könyvkötésnek mint művészetnek az általános megítélését. Azt, hogy a régi kötések szépek és mives munkák, senki sem vonja kétségbe; sokan

ezekre szavaznak a modern kötésekkel szemben. Ugyanakkor többen hangsúlyozzák, hogy a modern kötések jobban tetszettek. A harmadik nagy csoport, Szirmai János műveiből felismerve a modern kötés nagy lehetőségeit, igen erőteljesen teszi föl a kérdést, hol vannak a modern magyarországi könyvkötések, és óhajtják a szakma ujjáéledését, ha netán elsorvadt volna. Az, hogy Szirmai János kötéseit bemutathattuk, mindenképpen kihívás a magyar művészi könyvkötés folytonosságába vetett hitnek, hiszen nálunk elmaradt az iparművészek könyv felé fordulása, miközben a kézműves könyvkötés is a mélybe hanyatlott. Akik a modern magyar kötéseket hlányolták, valószínűleg nem tudták ezeket a tényeket, csak érzik, hogy valami nagy ür támadt. Egyesek emlegetik a II. világháboru előtti magyar könyvkiadás szép kiadványait, de ők valószínűleg nem egyedi könyvkötésekre gondoltak.

Végezetül néhány látogatói véleményt szeretnék idézni, melyek jellegzetesek, és kifejezik ezt a sokféle megítélést, de ugyanakkor az általános örömet, csodálatot is.

"Szépek voltak a könyvek, különösen a régi borítók voltak szépen kidolgozva, aranyozva. Ezek tetszettek nekem."

"Büszkék lehetünk a debreceni könyvkötőinkre!"

"A kiállítás nagyon tetszett, csak épp ismét meggyőződhattünk arról, hogy a mai modern művészet nem képes azt a színvonalat elérni az esztétikai tartalomban amit őseink elértek."

"Modern művészi alkotások között ilyen gyönyörűt még életemben nem láttam. Köszönöm, köszönjük!" /Magyar nyelv- és irodalomtanár/

"Vannak még csodák!"

"A szakmai tudásnak, az izlésnek, a mélyértelmű kompozíciós készségnek szintézise ez az életmű." /Szántó Tibor/

"Gyönyörű a kiállítás, nekem elsősorban az első kettő terem tetszett." /VII. osztályos tanuló/

"A XIV-XIX. század könyvkötészete igen nagy élményben részesített bennünket!" /Könyvgyűjtő házaspár/

"Jó lenne nálunk ennek a közelében tartani, vagy legalábbis szélesebb körben tudomásul venni, hogy így is lehet!" /ny. könyvtáros/

"Volna egy kérdésem! Hol vannak a modern magyar kötések?... Vagy sikerült annyira elsorvasztani, hogy két darab 30-as évekből származó könyvön kívül semmi sincs?"

"Nem lehetne szép hazánkban feltámasztani ezt a mesterséget? /művészetet?/"

"Nagyon tetszett a kiállítás, szeretnék mi is ilyen gyönyörű könyveket készíteni!" /Ságvári Endre Nyomdaipari Szakmunkásképző Intézet I/I. könyvkötő osztály/

Kastaly Beatrix

MÚLTUNK ÖRÖKSÉGÜNK

Ötven éve jelent meg "Az új könyvek könyve"

Nemrég emlékeztünk lapunkban Kóhalmi Bélára - aki intézményünknek hosszabb ideig munkatársa volt - születésének századik és elhalálzásának tizenötödik évfordulója alkalmából.^x Akkor csak megemlítettük, hogy Kóhalmi két jelentős kiadványában foglalkozott a magyar írók, művészek olvasmányával, ezek körül az első, a "Könyvek könyve" 1918-ban jelent meg, ebben nyolcvanheten - közöttük a "Nyugat" gárdájának a legjobbjai - nyilatkoztak legkedvesebb olvasmányaikról.

Talán az elsőnél is jelentősebb a most ismertetésre kerülő, 1937-ben - ötven éve - kiadott "Az új könyvek könyve", ebben már százhetvenhárom író, művész vallott olvasmányairól. Igen figyelemreméltó, hogy az összeállítás előszava burkoltan figyelmeztetett a közeledő háboru veszélyére, amellyel az igazi kultúra értékeit igyekszik felvonultatni, mint a védekezés egyik lehető formáját. Kóhalmi rámutat a korszak könyvégetéseire célozva, hogy "az új barbarizmus pedig a nyomtatott szó erejének, a műveltség vonzerejének hanyatlásával kezdődik." Tehát ma már bátran megállapíthatjuk, hogy ez a könyv a maga sajátos módján szellemi fegyver volt az akkor előretörő sötét erővel szemben.

"Az új könyvek könyve" elsősorban az 1918-as régi ankét résztvevőit kérte fel, hogy nyilatkozzanak a közben eltelt közel husz év rájuk legnagyobb hatást gyakorolt könyveiről. A már korábban szereplők közül a szerkesztő kérdéseire többek között a következő írók válaszoltak: Babits Mihály, Benedek Marcell, Hatvany Lajos, Ignó Gusztáv, Oláh Gábor, Schöpflin Aladár.

A kiadvány második nagyobb - része azok vallomásait tartalmazza, akik 1918-ban még nem nyilatkoztak. Velük kapcsolatban elsősorban arról szeretne tudomást szerezni Kóhalmi Béla, hogy "kialakulnak-e egy, a háboru előtti nemzedékek érdeklődésétől eltérő szellemi klímának frontjai... Ha valaki azt tűzné ki céljául, hogy megrajzolja a háboru utáni magyar lelkeség térképét, ha a maszkok sokadalma mögé akarna pillantani, nem hisszük, hogy

^xBatári Gyula: Megkésett emlékezés Kóhalmi Bélára. = OSZK Híradó 1985. 7-8.sz.

ne találna ebben a tükörben egynéhány vonást és sok-sok utmutatást a mappája számára." Az összeállító több mint kétezer magyar írónak, művésznek és tudósnek küldte meg kérdéseit, amelyekre 173 válasz érkezett.

Kőhalmi már 1937-ben arra, a napjainkban még sokkal időszerűbb, izgalmas és döntő kérdésre kíváncsi, "hogyan tud-e még elragadtatásuk, tud-e szenvedélyük tárgya lenni a könyv". A bevezetésben szóba kerül a könyvnek, az olvasásnak a filmtől, a mozitól és rádiótól történő szorongattatásának a kérdése is, természetesen még a televízió, video említése nélkül. A Gutenberg galaxis válságának a lehetősége is szinte már akkor felrémlik Kőhalmi remek bevezető esszéjében. Egyébként a kötetben az ujonnan nyilatkozók a következő két kérdésre válaszoltak nyilatkozataikban:

"1. Világképe, eszményei kialakulására, fejlődésére, mely művek voltak jelentős befolyással?...

2. Mely művek voltak azok, amelyek hatása messze tujnőtt az un. "elolvasandó könyvek" hatásán, melyek azok, amelyeket függetlenül attól, hogy mennyit köszönhet nekik, szeret /ujra meg újra visszatérő olvasmányok!/, melyek azok, amelyeket trouvailleként üdvözölt, ...?"

A kérdésekre válaszolók közül már csak igen kevesen vannak életben, az itt közölt, a nyilatkozókat reprezentáló névsorban megtaláljuk az ő neveiket is: Bartalis János, Bóka László, Déry Tibor, Fejtő Ferenc, Füst Milán, Gulyás Pál, Halász Gábor, Illyés Gyula, Karácsony Benő, Laczkó Géza, Márai Sándor, Remenyik Zsigmond, Sárközi György, Szabó Lőrinc, Szabó Pál, Szép Ernő, Szerb Antal, Tersánszky Józsi Jenő, Vas István, Veres Péter. E cikk szerzőjével Kőhalmi Béla közölte, hogy annak idején mindent elkövetett, hogy az akkor már igen beteg József Attilát nyilatkozásra bírja - mert érezte, hogy a nagy magyar költő vallomása nélkül kötete "csonka" marad -, sajnos e kísérlete nem járt sikerrel.

Kőhalmi itt ismerttetett összeállításának végén található olvasmánystatisztika kimutatja, hogy ebben a kötetben Ady Endre nevét említik meg a legtöbbször /68/, a sorrend a továbbiakban a következő, Tolsztoj /főleg a Háború és béke: 57/, Arany János /54/, Goethe /47/, Shakespeare /43/ stb. /zárójelben a megemlézések száma./

Végül meg kell említeni, hogy Kőhalmi Béla kötetében található 173 írás nemcsak értékes irodalomtörténeti, olvasásszociológiai dokumentum, hanem többségében érdekesítő olvasmány is egyben.

Batári Gyula

MUNKATÁRSAINKRÓL

Születésnapl köszöntés

Dr. Paulinyi Oszkár német köszöntötték volt munkatársai és a nyugdíjasok bizottságának elnöke ez év májusában. Dr. Paulinyi Oszkár, Gréte 80 éves.

Baráti beszélgetés során elevenítettük fel közös emlékeinket. Gréte szívesen beszélt - kérésünkre - életutja néhány fontosabb állomásáról. Bécsben született; a Kereskedelmi Akadémia elvégzése után az osztrák Takarékpénztárnál, majd a Biztosító Intézetnél dolgozott. Férjhez ment dr. Paulinyi Oszkár magyar történészhez, aki akkor a bécsi Állami Levéltár magyar delegátusa volt. A házaspár 1949-ben költözött Magyarországra. Gréte 1952-ben Budapesten muzeumi restaurátor tanfolyamot végzett, majd 1953-ban került az Országos Széchényi Könyvtár Könyvkötészetébe. /Akkor még nem volt restauráló műhely./ 1958-ban a prágai Egyetemi Könyvtár meghívására 3 hónapot töltött a kitűnő restaurátor szakember Josef Vysocil professzor vezetésével működő restauráló laboratóriumban. Nálunk még csak akkor tájt kezdett alakulni az a néhány szakemberből álló gárda, amely a későbbi - Könyvkötészet-től különvált - Restauráló Laboratórium magvát képezte. Gréte Prágában szerzett tapasztalatait átadta kollégáinak. Mindig szívesen tanította a fiatalokat, akik csodálták munkabírást, szorgalmát, gyors munkatempóját. Néhányan megtanultuk tőle, mi a valódi tartalma azoknak a ma kissé már ódonul csengő szavaknak: "a munka becsülete és szeretete". Grétét minden munkatársa szerette kedvességéért, segítőkészségéért és nem utolsósorban kitűnő humoráért is.

Bár 1967-ben nyugdíjba ment, még csaknem tíz éven át tovább dolgozott nyugdíjasként. Szükség volt a munkájára, hiszen akkor még csak 4 restaurátor dolgozott az OSZK-ban. Amikor az egyik évben bejelentette, hogy családi terhei megnövekedése következtében nem tud többé visszajönni hozzánk, nehezen törődünk bele. Nemcsak a munkája, a lénye is nagyon hiányzott nekünk.

A kapcsolat azonban nem szűnt meg közöttünk. Örömmel látogatott meg bennünket új épületünkben. Ő, aki szakmánk "hőskorában", a Guszev utcai szűk, sötét és kényelmetlen műhelyben

töltött el csaknem negyed századot, velünk örült új, tágas, világos és kényelmes munkahelyünknek.

Az utóbbi években már ritkábban tud feljönni házzánk, de számontartja örömeinket, gondjainkat.

Kedves Gréténk, kívánunk Neked jó egészséget és szeretnénk, ha továbbra is megtartaná minket, régi munkatársaidat, szeretetedben.

Beöthyné Kozocsa Ildikó

SAJTÓFIGYELŐ

"Uj műszerközpontok alakulnak

Az Országos Tudományos Kutatási Alap Bizottsága kedden Budapesten ülést tartott. Az OTKA-bizottság állást foglalt azoknak a pályázatoknak az ügyében, amelyeket műszerközpontok létesítésére és a kutatási informatikai hálózatok fejlesztésére nyújtottak be a kutatóintézetek és felsőoktatási intézmények.

A testület több mint egymilliárd forint felhasználásáról döntött. A VII. ötéves tervben 800 millió forint jut műszerközpontok létesítésére, 150 millió forint pedig informatikai hálózat fejlesztésére. Központi számítógépek beszerzésére és számítástechnikai hálózatfejlesztésre a bizottság 68 millió forintot fordít. A műszerközpontok közül hatot a fővárosban, ötöt vidéki városokban, Veszprémben, Pécsen, Szegeden, Debrecenben, Miskolcon hoznak létre. Az informatikai pályázatok közül az Országos Széchényi Könyvtár és az MTA könyvtára nyerte el a legnagyobb támogatást, egyaránt 21,8 millió forintot.

A döntés nyomán tovább folytatódik a kutatóhelyek ellátása korszerű számítástechnikai-informatikai munkákkal, ezzel is elősegítve, hogy a kutatóhelyek csatlakozni tudjanak majd az épülő országos hálózathoz. /MTI/"

NÉPSZABADSÁG, 1987. ápr. 15.

"Párkainé Eckhardt Mária

A Brockhaus-Riemann Zenei Lexikon magyar kiadásában az olvasható, hogy fő kutatási területe Liszt Ferenc életműve, ám a most kitüntetett Eckhardt Máriáról joggal mondható el, hogy az ő életműve a tavaly szeptemberben megnyitott régi Zeneakadémia épületében a Liszt Ferenc Emlékmúzeum is. A nagy magyar zeneszerző munkásságával természetesen önálló kutatá-

sok alapján is szükséges foglalkozni - és Eckhardt Mária számos jeles tanulmányban meg is tette ezt, nem utolsósorban ezzel érdemelve ki egyesült államokbeli rangos kitüntetését -, de hagyományait őrizni, emlékének ápolásával és tiszteletben tartásával is lehet. Eckhardt Mária pedig, aki Vásárhelyi Zoltán és Párkai István növendékeként énektanári és karvezetői képesítést szerzett a Zeneművészeti Főiskolán, a diplomájának átvétele óta eltelt több mint két évtized alatt különböző munkahelyein, az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtárában, az MTA Zenetudományi Intézetében, a Zeneakadémián nagy példaképe munkásságának szentelte életét. Ha mégis azt írjuk: életműve az általa megálmodott rendezett, gondozott Emlékmúzeumban teljesedett ki, a Népköztársaság utja és a Vörösmarty utca sarkán álló palotában, valószínűleg nem tévedtünk nagyot. Ez épület 150 személyes hangversenytermében rendezte meg tavaly november óta minden páros hét szombatján azokat a matinékat, amelyeken fiatal művészeknek nyílik alkalmuk a bemutatkozásra. Ebben a teremben hallgatta meg Liszt Ferenc is tehetségesnek talált növendékeit, és nem lehet szellemét méltóbban őriznie a zenetudósoknak, kutatóknak, muzeumigazgatóknak, minthogy a táalentumoknak ő is teret nyit e Liszt megszentelte falak között."

MAGYAR NEMZET, ápr. 11.

/gábor/

"Könyvtártakarító-bemutató

/Raktárban láthatók, kaphatók/

Különös bemutató színhelye volt hétfő reggel a Budavári Palota F-épülete, pontosabban az Országos Széchényi Könyvtár. A nagy értékű könyveket, kéziratokat, térképeket s egyébeket őrző épületbe takarítógépek költöztek. Az előadóteremben pedig - ahová a muzeumok, könyvtárak, színházak és egészségügyi intézmények szakembereit hívták meg - az UNILEVER nemzetközi cég osztrák és svájci üzletemberei diafilmvetítéssel egybekötött előadást tartottak gépeikről.

Az UNILEVER cég évek óta áll kereskedelmi kapcsolatban hazánkkal. Takarítógépeket és -eszközöket szállít Magyarországra, svájci gyárából. Mint az ismertetésből megtudtuk, nemcsak a felsoroltak exportálására képesek, hanem az intézmények megrendelésére takarítóprogramokat is szerveznek. Szakembereik gazdaságossági számítások alapján határozzák meg, hogy milyen sorrendben, milyen tisztító-mosó szerrel, milyen gépekkel érdemes dolgozni, hogy minél gyorsabban, olcsóbban, tisztábban takaríthassanak, és őrizhessék meg a nemzeti értékeket, vagy tarthassanak az előírásoknak megfelelő higiénés szintet az egészségügyi intézményekben.

Láttunk ügyes porszívót, amely a permetezőhöz hasonlóan vállra akasztható és gégecsővével a kárpit, a széksorok között is könnyen tisztítható, sőt, ha kell, a falra is "mászik", s azt is tisztára mossa. Megcsodálhattunk egy ügyes, minden "tisztítószekrényt", amely görgőkön gurul, középtűt cserélhető betétes zsák a szemétnak, körülötte mosható

állványon műanyag tálcák, külön a hamunak, seprűnek, és helye van természetesen, a tisztítóruhának is. Aki dolgozik vele, könnyen boldogul, hiszen cípekednie sem kell, és minden kéznél van. Méltán aratott sikert az a lépcsőtisztító berendezés is, amely gombnyomásra kinyomja a vizet a műanyag vödörbe, pillanatok alatt lehet vele dolgozni és sem a lépcsőt, sem a piszkos vizet nem kell kézzel érinteni. A könyvtár folyosóján a szőnyeg szinte másodpercek alatt lett tiszta annak a kombinált tisztítóberendezésnek a nyomán, amely samponot szórt, vizet eresztett és mindezt rövid idő múlva felszívta tartályába.

A berendezések a VASÉRT raktárában láthatók, s feltehetően rövidesen kaphatók lesznek - forintért.

NÉPSZAVA, 1987. márc. 24.

V.A.^u

KÖNYVTÁRUNK ÉLETÉRŐL

Az OSZK Énekkarának munkaterve 1987-re

Február elején edzőtáborozás Budakeszin.

Márciusban reneszánsz műsor a Petőfi Irodalmi Múzeumban.

Éneklés az OSZK ápr. 4-i ünnepélyén.

Április folyamán Liszt: Missa Choralis-ának megismételt előadása.

Éneklés a Kispesti Alkoholelles Klub rendezvényén és a Budakeszi Művelődési Központban.
/Május hónapban/

Junius elején rádiófelvétel.

Jun. 28-tól jul. 4-ig fogadjuk a Jénai Madrigálkórust, amely 1986. májusi látogatásunkat viszonozza. Közös hangversenyeket rendezünk a Liszt Ferenc Kamarateremben, a Mátyás templomban és egy szabadtéri helyszínen.

Teljes egészében nekünk kell fedeznünk itteni tartózkodásukat, /szállás, ellátás, mozgatás, zsebpénz/, ezért kérjük mind az Országos Széchényi Könyvtár, mind a Közalkalmazottak Szakszervezete megértő segítségét!

Nyári szünet után

szeptember elején 2 napos edzőtáborozás Diósjenőn.

Az új évvedban: Haydn "Évszakok" c. oratóriumának előadása a Közalkalmazott Szimfonikus Zenekarral, társulva a Közalkalmazottak Bartók Kórusával, bérleti hangverseny keretében.

Részvétel az OSZK nov. 7-i ünnepélyén.

Önálló karácsonyi hangverseny.

Egyéb hangversenyek, közreműködések felkérés illetve lehetőség szerint. Lehetőleg részt kívánunk venni a KÓTA által rendezett központi kórusprogramok valamelyikén is.

Párkainé Eckhardt Mária
karnagy

A KÖNYVTÁR SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁGÁNAK
1987-es munkaprogramja

Az ilyen cím után szokásosan következõ, szabályos munkatervi felsorolás helyett, most csak néhány gondolatot szeretnék érinteni.

Természetesen 1987-ben is folyamatosan elvégezzük a szükséges, napi szervezési, gazdasági és munkavédelmi feladatokat. A TT munkája keretében az üdülési beutalók és a segélyek elosztását, ill. a kulturális szervezés körében a rendezvényeken kívül - működtetjük a szakszervezeti könyvtárat, figyelemmel kísérjük az énekkar szerepléseit és a közönségszervező munkáját. 1986-ban jól indult a nyugdíjas bizottság munkája. 1987-ben több támogatást kell adnunk ehhez a munkához, hogy nyugdíjasainkkal a kapcsolatunk folyamatos legyen. 1987 elején a könyvtárban is megalakult a szakszervezeti Ifjusági tagozat, elsősorban azzal a céllal, hogy a fiatalokat bevonja a szakszervezeti munkába. Sokat várunk tőlük.

Feltétlenül gondot okoz majd a nyugdíjba menõ és más okból lemondó SZB-tagok pótlása és az új SZB-tagok beilleszkedése. Gerõ Zsoltnénak és Horváth Tibornénak köszönjük sok éves társadalmi munkájukat és további segítségükre is számítunk. Sajnáljuk, hogy Kovács Lászlóné, személyi okok miatt lemondott SZB-tagságáról. Az új tagok kooptálása után az SZB névsora: Szinai Tivadarné /elnök/, Illyés Katalin /titkár/, Gyõri Erzsébet /szakpolitika/, Illy Márta /TT/, Jenei Ildikó /munkaügy/, Karácsonyi Rózsa /szervező titkár/, Karakas Péterné /gazdasági/, Nagy Zoltán /bérügyek/, Szelesi Rózsa /ifjusági/, Szilágyi József /kulturális/, Tatai András /munkavédelem/.

Ebben az évben nagyobb figyelmet kellene fordítani a szakszervezeti munka tartalmára, az SZB és a bizalmi testület egymás közötti kapcsolatára, a bizalmi testület felelõsségére a tagság véleményének az érvényre juttatásában és a tagság tájékoztatásában, illetve az SZB-nek és a bizalmi testületnek a könyvtár vezetõségével való kapcsolatára. Ennek érdekében el kell készíteni a szakszervezeti alapszervezetünk mûködési szabályzatát, hogy személyi és testületi képviselõnk a törvényesen elõírtak megfelelõen gyakorolhassa jogait a mindenkit érintõ bér- és munkaügyi kérdésekben és hogy a könyvtárvezetés szakmai, gazdasági és személyi kérdéseiben tájékozottabbak legyünk.

Az 1986-ról elmaradt szakszervezeti előadásokat 1987 őszén meg fogjuk tartani. A SZOT XXV. kongresszusa után közvetlenül, úgy gondoltuk, hogy várunk, amíg egy érettebb helyzet kialakul. Bár a helyzet /tegyem idézőjelbe?/ egyre bonyolultabb, vagy talán éppen ezért, most már okvetlenül beszélni kell azokról a kérdésekről, amiket az előadás témájául gondoltunk: a szakszervezetek szerepe a megváltozott gazdasági körülmények között, a szakszervezet álláspontja a mindenkit érdeklő új rendelkezésekkel kapcsolatban /nyugdíj, jövedelemadó stb/. Legalább ilyen fontosnak tartom, hogy beszéljünk az SZB, SZB-titkár, bizalmi testület és az állami vezetés kapcsolatáról, valamint az alapszervezet és a magasabb szakszervezeti fórumok jogi viszonyáról.

Az eddig említettek remélem, kifejezik azt a célt, hogy minél több lényeges, tartalmi információhoz jussunk. S akkor itt a nagy kérdés: eléggé odafigyelünk-e, kihasználjuk-e az információszerezési lehetőségeket és tovább menve, élünk-e a kapott információkkal, értelmes módon fel tudjuk-e használni?

Karácsonyi Rózsa

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR SZAKSZERVEZETI BIZOTTSÁGÁNAK 1987. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSE

Az előttünk álló esztendő gazdálkodási tervét az adott anyagi források, a szabályozott lehetőségek és az 1986. évi tapasztalatok figyelembevételével készítettük el. A tervet az OSZK bizalmi testülete 1986. december 11-iki értekezlete elfogadta.

A költségvetés zárójelbe tett számadatai 1986. évi adatok.

I. Tájékoztató adatok

Szervezett dolgozó: 1985. szept.: 495 fő /szervezettség 92,5 %/
1986. szept.: 533 fő /szervezettség 93,8 %/

II. Tagdíjbevételi terv tervezett éves összege

100 %-os morál esetén 452 431,-Ft /371 545,-/=dolgozók
16 560,-Ft / 14 712,-/=tanulók,
nyugdíjasok,
jogfenntartók

Tervezett évi tagdíjbevétel összesen: 468 991,- /386 257,-/Ft

III. Bevételek

az alaprészesedés után 211 000,-Ft /173.816,-Ft/

FELHASZNÁLÁSOK

Szociális

szülési /á 600,-/	18 000,-	/24 000,-/Ft
temetési /á 1200,-/	24 000,-	/22 800,-/Ft
rendkívüli	73 000,-	/48 000,-/Ft
egyéb szoc. felhaszn.	20 000,-	/17 000,-/Ft
	135 000,-	/111 800,-/Ft

Az "egyéb szociális felhasználás" részletezése:

üdülési beutalójegyekhez adott térítési díjkiegészítés	4 000,- /4 000,-/Ft
üdülők fenntartási költsége	4 000,- /4 000,-/Ft
nyugdíjasokkal összefüggő felhasználások	8 000,- /5 000,-/Ft
szociális jellegű beszerzések, beteglátogatás	<u>4 000,- /4 000,-/Ft</u>
	20 000,-/17 000,-/Ft

FELHASZNÁLÁSOK /folyt.

Kulturális

ismeretterj., okt., agit.prop., szaksz. kiadványok	8 000,- /7 500,-/Ft
kulturális támogatások	10 000,- /20 000,-/Ft
egyéb kult. felhaszn.	<u>55 000,- /51 200,-/Ft</u>
	73 000,- /78 700,-/Ft
<u>Sportfelhasználások</u>	2 000,- /4 500,-/Ft

Egyéb felhasználások

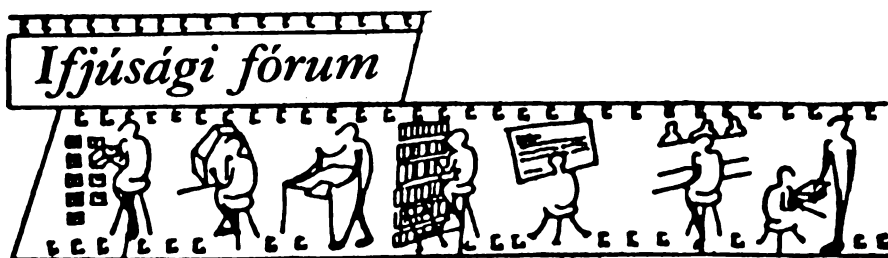
szervezési /társadalmi aktiviták jutalmazása, értekezl. költsége/	11 000,- /10 500,-/Ft
ügyművelési /bankkölts./	<u>25 000,- /22 300,-/Ft</u>
	36 000,- /32 800,-/Ft

FELHASZNÁLÁSOK ÖSSZESEN: 246 000,-Ft /227 800,-Ft/

BEVÉTELEK ÖSSZESEN: 211 000,-Ft /198 816,-Ft/

A bevételek és felhasználások összegének különbségét a forgóalpból fedezzük, amely 1986. szept. 30-án 166 073,70 Ft volt.

Karakas Péterné
gazdasági felelős

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
SZAKSZERVEZETI IFJUSÁGI TAGOZATA

Az MSZMP KB 1984. október 9-i ifjúságpolitikai állásfoglalása szorgalmazta, hogy a szakszervezetek tegyenek lépéseket az ifjúsági munka megújítására, továbbfejlesztésére.

A Szakszervezetek Országos Tanácsa 1985. október 25-i határozata, valamint a Közalkalmazottak Szakszervezete KV 1986. október 2-án kelt állásfoglalása meghatározta feladataikat a szakszervezet ifjúsági tagozatai, ifjúsági tanácsai létrehozásában.

Az Országos Széchényi Könyvtárban 1987. március 27-én fogadta el a Bizalmi Testület a határozati javaslatot a Szakszervezeti Ifjúsági Tagozat létesítéséről.

Szakszervezeti tagságunk közel egyharmada 35 éven aluli, ez indokoltá teszi az új szervezeti forma bevezetését.

Az Állásfoglalásból megtudhatjuk, hogy "a választott szakszervezeti szervek továbbra is felelősek azért, hogy a fiatalok körében végzett munka társadalmi célkitűzéseinknek megfelelően valósuljon meg. Az ifjúsági tagozat a szakszervezeti alapszervezet szerves része, ebből következően a jövőben is minden képviseleti és egyéb funkciót a választott vezető testületek látnak el. Az ifjúsági közösségek megalakítása nem érinti a döntési pontokon eddig kialakult elveket és gyakorlatot.

A tagozatba tömörült fiatalok változatlanul részt vesznek a szakszervezeti csoportok életében, rájuk vonatkozóan is érvényesülnek a bizalmiak jogszabályon alapuló érdekvédelmi jogositványai.

Az ifjúsági tagozat a szakszervezeti felépítés tömegbázissal is rendelkező eleme azért célszerű, mert a helyi lehetőségek függvényében bizonyos ügyek eldöntésében, egyes kérdések képviseletében a tagozat önálló hatáskört, valóságos lehetőséget is kap a fiatalokat érintő munkahelyi döntések befolyásolására."

Az OSZK-ban a Szakszervezeti Ifjúsági Tagozat megalakulásával három fórum képviseli a fiatalok érdekeit. A KISZ, az Ifjúsági Bizottság és a Szakszervezeti Ifjúsági Tagozat munkájukban a közös cél: a fiatalok érdekében végzett, ésszerű munkamegosztáson alapuló

együttes érdekvédelmi, képviseleti tevékenység és hogy ennek megvalósítása ne jelentse a jogosultságok merev megoszlását.

A Szakszervezeti Ifjúsági Tagozat hatáskörei:

1. Dönt

a/ saját működési rendjéről, feladatai teljesítésének ütemezéséről, megszervezéséről, a végrehajtás módjáról,

b/ a bizalmi testület felhatalmazása alapján:

- a felhasználási célok konkrét megjelölésével a tagozat számára biztosított jóléti és kulturális alap, támogatás felett,
- a tagozat számára biztosított sportrendezvényekre, sporteszközök megvásárlására fordítható pénzösszeg felhasználásáról.

2. Előzetesen állást foglal az alapszervezet vezető testületei elé kerülő, a fiatalokat közvetlenül érintő minden előterjesztés /szóbeli, írásos/ alkalmával.

3. Véleményezési jogkörrel gyakorol a bizalmi testület, az SZB döntési, egyetértési hatáskörébe tartozó kérdésekben, amennyiben az a fiatalokat is érinti:

- a fiatal dolgozók szakszervezeti kitüntetésére és jutalmazására, valamint átképzésére és továbbképzésére vonatkozó személyi javaslatokról,
- a lakásépítési keret felosztásáról, odaitéléséről,
- a pályakezdők anyagi és erkölcsi támogatását szolgáló javaslatokról,
- a fiatalokat érintő bérfejlesztési és jutalomkeret elosztásáról,
- a fiatalok részére szóló beutalók elosztásáról.

4. Kezdeményezi

- a szakszervezet vezető testületeinél a fiatalok egészét vagy nagyobb csoportját érintő témák megtárgyalását és az ehhez szükséges elemzések, vizsgálatok lefolytatását, döntések meghozatalát,
- a szakszervezeti bizottságnál, hogy valamely a fiatalokat érintő kérdésben éljen kifogásolási jogával,
- a bizalmi testület összehívását, amennyiben jogosultságai gyakorlásával kapcsolatosan érdekellentét merül fel.

5. Javaslatot tesz

- a fiatalok megválasztására az alapszervezet vezető testületeibe, munkabizottságaiba, szakszervezeti tisztségekre,
- az ifjúsági parlamentek, a tanácskozások szakszervezeti küldötteire,
- a fiatal GYES-en és GYED-en lévő dolgozók segélyezésére,
- a gyermekeiket egyedül nevelő fiatalok anyagi segélyezésére, támogatására. Olvashatjuk "A szakszervezeti ifjúsági tagozat létesítésére, feladataira, hatáskörére, működésére vonatkozó szabályzatban".

Röviden ennyit lehetett elmondani az ifjúsági tagozatról. A tagozat működése attól függ, hogy tagsága és vezetősége milyen tartalommal tölti meg munkatervét, hogyan dolgozik. Ehhez kérünk segítséget minden fiatal szakszervezeti tagtól.

Szelesi Rózsa

ELMÉLETI TANÁCSKOZÁS
A MEZŐ IMRE KISZ ISKOLÁN

Az MSZMP Központi Bizottságának Agitációs és Propaganda Osztálya és a Csongrád Megyei Pártbizottság országos elméleti konferenciát rendezett 1987. február 19-21. között Szegeden "A szocializmus fejlődésének időszerű kérdései hazánkban" címmel.

A Szegeden megrendezett konferencia anyagából szervezett elméleti tanácskozást 1987. április 3-5. között a Mező Imre KISZ Iskola.

A szegedi tanácskozáson Berecz János, az MSZMP KB titkára tartotta "A szocializmus valósága és fejlődése Magyarországon" címmel a főreferátumot.

Az "Ideológiai és művelődéspolitikai" szekciót Szegeden Benke Valéria vezette, Tatán Antal János, az MSZMP BB munkatársa beszélt az ott végzett munkáról. "A szocializmus történeti fejlődése" szekciót Szegeden Huszár István vezette, Tatán dr. Deme Péter, a Munkásmozgalmi Múzeum igazgatóhelyettese ismertette munkájukat. A "Gazdasági fejlődés" szekciót Szegeden Berend T. Iván vezette, Tatán Gidai Erzsébet, a Társadalomtudományi Intézet munkatársa számolt be az ott végzett munkáról. A "Társadalmi fejlődés" szekciót Szegeden Kulcsár Kálmán vezette, Tatán Szandtner Iván, az MSZMP XX. kerületi Bizottságának titkára számolt be az ott végzett munkáról. A "Politikai rendszer fejlődése" szekciót Szegeden Lakos Sándor vezette, Tatán dr. Bródy Péter, az MSZMP BB munkatársa ismertette a munkájukat.

A szegedi konferencia zárásaként Berecz János összefoglalója hangzott el, melynek videofelvételét Tatán a fiataloknak levetítették.

A tanácskozás anyagát öt kötetben a Kossuth Könyvkiadó is megjelenteti. Eddig is szép számban olvashattunk a szegedi konferenciáról: a napilapokban 1987. február 22-én, a Társadalmi Szemle januári és áprilisi számában, a Propagandista 87/2. számában és a Pártélet áprilisi számában.

Tatán az apparátus és a vezető propagandistáknak lehetőségük volt a szegedi tanácskozás szekcióiról tartott beszámolók után konzultációra az előadókkal. Köszönettel tartozunk a szervezőknek ezért a három napért.

Szelesi Rózsa
SZIT vezetője

SZERKESZTŐSÉGI ROVAT

Az ex librisről

A címlapunkon látható metszet Pencso Kulekov /1924-/ neves bolgár festő- és grafikusművész alkotása. Kulekov az ex libris készítés egyik legismertebb mestere hazájában. A művészről - kedves kollegánk - dr. Arató Antal által szerkesztett Kisgrafika című folyóirat 1986. 1. számában olvashatunk. Az írásból megtudjuk, hogy a cikk szerzője - Király Zoltán - a szófiai Ciril-Metód Nemzeti Könyvtár munkatársától Armand Baszmadzsijántól /aki egyben az Ex libris Barátok Klubjának vezetője is/ szerzette értesüléseit a Bulgáriában jelenleg a fellendülés állapotában lévő ex libris készítésről. Itt jegyezzük meg, hogy azért közlünk lapunkban ex libris másolatokat, mert az ex libris gyűjtést szeretnénk népszerűsíteni könyvtárunk dolgozói között. Ugy véljük, hogy a magyar Nemzeti Könyvtár munkatársai közül talán jó lenne minél többen e nemes szenvedély hívévé válnának. Azt is el tudnánk képzelni, hogy könyvtári kereteken belül a művészi kisgrafika barátai egy kört alakítanának, hiszen összejövetelek céljaira megfelelő helyiség, esetleg kiállítási lehetőség rendelkezésre állna.

Egyébként a közeljövőben a műfaj talán legjelesebb magyar művelőjéről, a nemrég elhunyt Gy. Szabó Béláról közlünk megemlékezést. A művész könyvtárunk részére, alapítónkról, és névadónkról Széchényi Ferencről készített metszetet, amelyet az OSZK Hiradó 1985. 3/4. számában közöltünk. A megemlékező cikket kollegánk Nagy Zoltán írta, akinek a kezdeményezésére, néhány évvel ezelőtt Intézményünk dolgozója a Polláck Mihály téri egykori épületünk disztermében találkozhattak az akkor Budapesten tartózkodó idős mesterrel, ez alkalommal kérésre kézzel látta el metszeteit.

B. Gy.

5,-Ft

W. G. & Co.
Rechenhilf
Stuttgart